

PAPROTNIA

gm. Sadkowie
woj. skierniewickie

1949

Nv. W. 1949

dep.

BIBLIOTEKA
Zarządu Ochrony i Konserwacji Zesp. Pałac-Ogród.
Muzeum Narodowego w Warszawie
ul. Szwoleżerów Nr 9. tel. 29-67-78

ARCHIWUM
OŚRODEK OCHRONY
ZABYTKOWEGO KRAJOBRAZU
ul. Szwoleżerów 9 tel. 621 62 41 w. 244

Nv. W. 1949

ANALIZA I OCENA WARTOŚCI ZABYTKOWYCH ZAŁOŻEŃ ZIELENI

Park, ogród, aleja, zieleni towarzysząca
 Rodzaj klasztorny, zamkowy,
 parku / ogrodu: pałacowy, dworski, miejski

Czas powstania: XIX w

Forma stylowa: Krajobrazowy

Wielkość: 4,38 ha 0,5 ha wód

Nazwa: PAPROTNIĄ

Adres: gm. Sadkowice

Województwo: skierniewice

Użytkownicy RSP - w Paprotni

K R Y T E R I A

0

1

2

3

4

sły

mierny

db

b.db

A I.
Wartości
zabytkowe

Stopień przetrwania elementów dawnego układu przestrzennego

1. Osie i ciągi kompozycji /relacja z architekturą/

+

2. Układ dróg

+

3. Stopień przetrwania starodrzewia

+

4. Układ wodny i pierw. ukształt. terenu

+

5. Zachowanie dawnych elementów architektury i małej architektury

+

II. Wartość układu przestrzennego

1. Jednorodność stylu całego układu lub wysoka czytelność nawarstwień stylowych

+

2. Wartość historyczna układu /dawność/

+

3. Wartość obiektów architektury

+

4. Reprezentatywność lub unikalność w skali regionu lub kraju

+

5. Wartości krajobrazowe i estetyczne

+

III. Wartości tradycji historycznej /w sensie potencjalnych walorów turystycznych/

1. Związek obiektu z postaciami lub wydarzeniami historycznymi

+

Wartości zabytkowe ogółem

11

B I.
Wartości
przyrodnicze i
ekologiczne

Wartości przyrodnicze i ekologiczne

1. Rzadkie gatunki drzew i krzewów

+

2. Drzewa o charakterze pomników przyrody

+

3. Intensywność zadrzewienia

+

4. Stan zdrowotny drzewostanu

+

5. Znaczenie ekologiczne

+

Wartości przyrodnicze ogółem

5

362/78

Ogólna ocena obiektu

16

Analizę sporządził: —

Data: 25. III - 1981 r.

J. Chachulę

Uwaga dotycząca koniecznej doraźnej interwencji w zakresie zmiany sposobu użytkowania obiektu oraz działań konserwatorskich w odniesieniu do zadrzewienia i obiektów architektonicznych

- podać na odwrocie karty!

Wnioski:

- 1) Parki należy objąć ochroną konserwatorską w granicach oznaczonych na planie
- 2) Utworzyć pomniki przyrody 8 sztuk na terenie
- 3) Materiały przekazac parki innemu użytkownikowi, ponieważ RSP dewastuje teren i nie wykazuje zainteresowania terenem

Uniwersytet Łódzki

Interdyscyplinarny Zespół Naukowo-Badawczy Ochrony Środowiska

90-237 Łódź, ul. Banacha 12, tel. 813-14

Nr tematu ...ZOS - 8.....

Nr umowy ...29/P0/S....

Data ....26.VI.79.....

Temat : Katalog zabytkowych parków i ogrodów
województwo ...skierniewickie.....

Zadanie : Ewidencja zabytkowej zieleni ...parku dworskiego....
miejscowość .....Paprotnia.....
gmina .....Sadkowiec.....

autorzy ...mgr J. Kucharski...

Konsultant

Zleceniodawca ...Urząd Wojewódzki w Skierniewicach.....

Rok wykonania ...1979.....

Kierownik tematu

Kierownik Zespołu

Rog

ARCHIWUM
OŚRODEK OCHRONY
ZABYTKOWEGO KRAJOBRAZU
ul. Szwoleżerów 9 tel. 621 62 41 w. 244

Nr inw. 1949

METRYCZKA PARKU - OGRODU

1.	<u>Adres: miejscowość / dzielnica, ulica, nr posesji/</u> Paprotnia		<u>gmina</u> Sadkowice	<u>Województwo</u> skierniewickie
2.	<u>Nazwa parku: aktualna:</u>			<u>dawna:</u>
3.	<u>Rodzaj parku i stan jego zachowania:</u> park dworski, zniszczony			
4.	<u>Czas powstania i najważniejsze fazy przekształceń:</u> pocz. XIX wieku			<u>Autor:</u> nieznany
5.	<u>Powierzchnia parku:</u> nr dz. 254/6, 254/7; 254/4	<u>Ogółem ha</u> 4,38	<u>w tym wód w ha</u> 0,5	<u>Istniejące budynki:</u> 1. 0 wartościach zabytkowych
6.	<u>Nr i data rejestru parku-ogrodu</u>	<u>6^a. Opinia Komisji Konserwat.</u>	<u>2. Inne:</u> dwór	
7.	<u>Użytkownicy obiektu:</u> RSP w Paprotni			
8.	<u>Istniejące dokumentacje</u> <u>/data i autor/:</u>	<u>1. Pomiar sytuacyjno-wysokościowy:</u> brak	<u>2. Inwentaryzacja zieleni:</u> brak	
	<u>3. Studium historyczne:</u> brak	<u>4. Założenia techniczno-ekonomiczne:</u> brak	<u>5. Dokumentacje branżowe, techniczne</u> <u>i ekspertyzy:</u> brak	
9.	<u>Przeprowadzone remonty:</u>	<u>Budynków</u>	<u>Parku</u>	<u>Metrykę sporządził:</u> mgr L. Kucharski <u>Data:</u> 11.79 r.

Park dworski w Paprotni
gm. Sadkowice woj. skierniewickie

Położenie

Park w Paprotni leży ok. 2 km na południowy wschód od Sadkowic. Odległość od Białej Rawskiej wynosi ok. 12 km.

Krótką analiza historyczna

Dwór w Paprotni istniał już w latach 30-tych XIX w. /1/. W latach 30-tych XIX w. folwark Paprotnia z przyległymi do niego wsiami: Gogolin, Celinów, Zabłocie, Paprotnia obejmował powierzchnię 1490 mórg. Folwark Paprotnia zamieszkiwało 370 mieszkańców w 23 domach /2/. Ostatnimi właścicielami Paprotni byli Kazimierz i Maria Celińscy oraz przez krótki okres czasu ich córka Wanda Kamocka. Na początku XX w. folwark został znacznie zmniejszony w wyniku sprzedaży części ziem, m. in. Zabłocia. Po II wojnie światowej we dworze powstała szkoła podstawowa, a ziemie dawnego folwarku przejęli mieszkańcy, tworząc w latach 50-tych Rolniczą Spółdzielnię Produkcyjną. Obecnie szkoła uległa likwidacji a park z dworem przejmuje RSP w Paprotni /3/.

Charakterystyka stanu aktualnego
i analiza stopnia zachowania układu

Park dworski w Paprotni jest obiektem średniej wielkości, zbliżony kształtem do trapezu. Położony na terenie równym, pochylonym nieco w kierunku zachodnim. Jest to jednak założenie krajobrazowe bardzo zniszczone, dlatego też trudno obecnie o pełną analizę kompozycji tego obiektu. W stosunkowo dobrym stanie zachowała się aleja otaczająca park prawie z trzech stron. Od strony południowej rozpoczyna się przy drodze do wsi Sadkowice i biegnie w kierunku budynków RSP /fot. 3/. Do rozszerzenia, widocznego na planie, jest ona grabowo-kasztanowcowa, część wewnętrzną /od strony parku/ stanowi rząd kasztanowców, zewnętrzną - graby. Za rozszerzeniem, które wygląda jak mały placyk otoczony kasztanowcami, alejka staje się pojedyncza - kasztanowcowa.

W zachodniej części parku aleja nie zachowała się w całości. W początkowym odcinku składa się z jednego rzędu kasztanowców, po kilkudziesięciu metrach rozpoczyna się szpaler grabowo-leszczynowy, który dobrze izolował park od drogi. Po zachodniej stronie drogi do Sadkowic rośnie drugi rząd kasztanowców.

Ostatnia część alejki - północna - jest znacznie młodszą od pozostałych. Sadzona była ona na początku lat 20-tych naszego stulecia. Kasztanowce są mniejszych rozmiarów i gęsto rozmieszczone. Alejka znajduje się na skraju niewielkiej skarpy. Na stoku tej skarpy tuż przy drodze stoi kapliczka a po jej obu stronach rosną potężne dęby /plan - 7,8/ o rozmiarach 3,20 m i 4,35 /fot.4/. W połowie długości alejka skręca ku połudn.-wschodowi, do wnętrza parku. W przedłużeniu dotychczasowego kierunku biegnie jeden rząd kasztanowców prosto ku wjazdowi do parku. Wjazd do parku znajdował się z północnej strony, jednakże trudno obecnie jest ustalić dokładny kształt drogi wiodącej do dworu. Oprócz opisanych wyżej w parku istnieją jeszcze dwie alejki: dębowa położona tuż przy stawie /fot.2/ i krótka alejka złożona w połowie ze starych grabów i młodych lip.

Prawie jedną trzecią parku zajmuje pole powstałe prawdopodobnie na miejscu dawnego sadu. Pozostałą przestrzeń wypełniają luźno rozmieszczone skupiny drzew. Są to na ogół drzewa bardzo młode /do 10 lat/, głównie lipy, klony i jesiony, sadzone prawdopodobnie przez uczniów szkoły. Wśród tych młodych lip, jesionów i klonów wyrastają, również o dość znacznych rozmiarach, dęby, kasztanowce, modrzewie i inne. Na południe od dworu rośnie stara już prawie wysychająca katalpa.

Przed dworem /fot.1/ znajduje się niewielki trawnik z posadzonymi rzędami młodych drzew i sześcioma prawie symetrycznie rosnącymi świerkami. Park jest nieogrodzony. W przeszłości był ogrodzony wysokim płotem z drewna, zniszczonym przez wojska rosyjskie w czasie I wojny światowej. W miejscu obecnych budynków gospodarczych RSP mieściły się zabudowania gospodarcze dworskie. Założenie parkowe w Paprotni było prawdopodobnie kilkakrotnie przebudowywane. Z wielkości drzew rosnących w parku wynika, że jest ono dość stare. Można przypuszczać, że park istniał tu już na początku XIX w., jednakże kilkakrotna przebudowa i zniszczenia powojenne nie pozwalają na ustalenie kształtu dawnego parku.

Skrócona inwentaryzacja roślin

1. Bez czarny - *Sambucus nigra*
2. Brzoza brodawkowata - *Betula verrucosa* 6 szt
3. Czeremcha pospolita - *Padus avium* 2 szt
4. Czereśnia - *Cerasus avium* 1 szt
5. Dąb czerwony - *Quercus rubra* 6 szt
6. Dąb szypułkowy - *Quercus robur* 11 szt
7. Dereń świdwa - *Cornus sanguinea*
8. Głóg jednoszyjkowy - *Crataegus monogyna*
9. Grab pospolity - *Carpinus betulus* 112 szt
10. Indygowiec krzewiasty - *Amorpha fruticosa*
11. Jarzab pospolity - *Sorbus aucuparia* 6 szt
12. Jesion wyniosły - *Fraxinus excelsior* 52 szt
13. J. wyniosły odm. zwisająca - *Fraxinus excelsior* "Pendula" - 1 szt
14. Jeżyna malina - *Rubus idaeus*
15. Kasztanowiec biały - *Aesculus hippocastanum* 196 szt
16. Katalpa pospolita - *Catalpa bignonioides*
17. Klon jawor - *Acer pseudoplatanus* 40 szt
18. Klon jawor odm. purpurea - *A. p.* "Purpureum" 10 szt
19. Klon pospolity - *Acer platanoides* 23 szt
20. Lilak chiński - *Syringa x chinensis*
21. Lilak pospolity - *Syringa vulgaris*
22. Lipa drobnolistna - *Tilia cordata* 152 szt
23. Modrzew europejski - *Larix decidua* 3 szt
24. Orzech włoski - *Juglans regia* 6 szt
25. Porzeczka alpejska - *Ribes alpinum*
26. Robinia akacjowa - *Robinia pseudoacacia* 63 szt
27. Róża pomarszczona - *Rosa rugosa*
28. Sorbaria jarzębolistna - *Sorbaria sorbifolia*
29. Sosna wejmutka - *Pinus strobus* 1 szt
30. Śliwa lubosza - *Prunus insititia*
31. Śliwa wiśniowa - *Prunus cerasifera*
32. Świerk pospolity - *Picea excelsa* 8 szt
33. Tawuła wierzbolistna - *Spiraea salicifolia*
34. Tawuła van Houtte'a - *Spiraea vanhouttei*
35. Topola osika - *Populus tremula* 1 szt
36. Topola późna - *Populus serotina* 15 szt
37. Wierzba krucha - *Salix fragilis* - 6 szt

Rola obiektu w krajobrazie

Park dworski w Paprotni jest obiektem zniszczonym, jednakże zieleni która pozostała spełnia ważną rolę ekologiczną i klimatyczną w rolniczym krajobrazie ziemi rawskiej. Obiekt ten jest ważnym elementem estetycznym w bezleśnym krajobrazie tej ziemi. Park stanowi także ^{mity} zakątek dla spędzania wolnych chwil po pracy przez mieszkańców wsi i pracowników Rolniczej Spółdzielni Produkcyjnej.

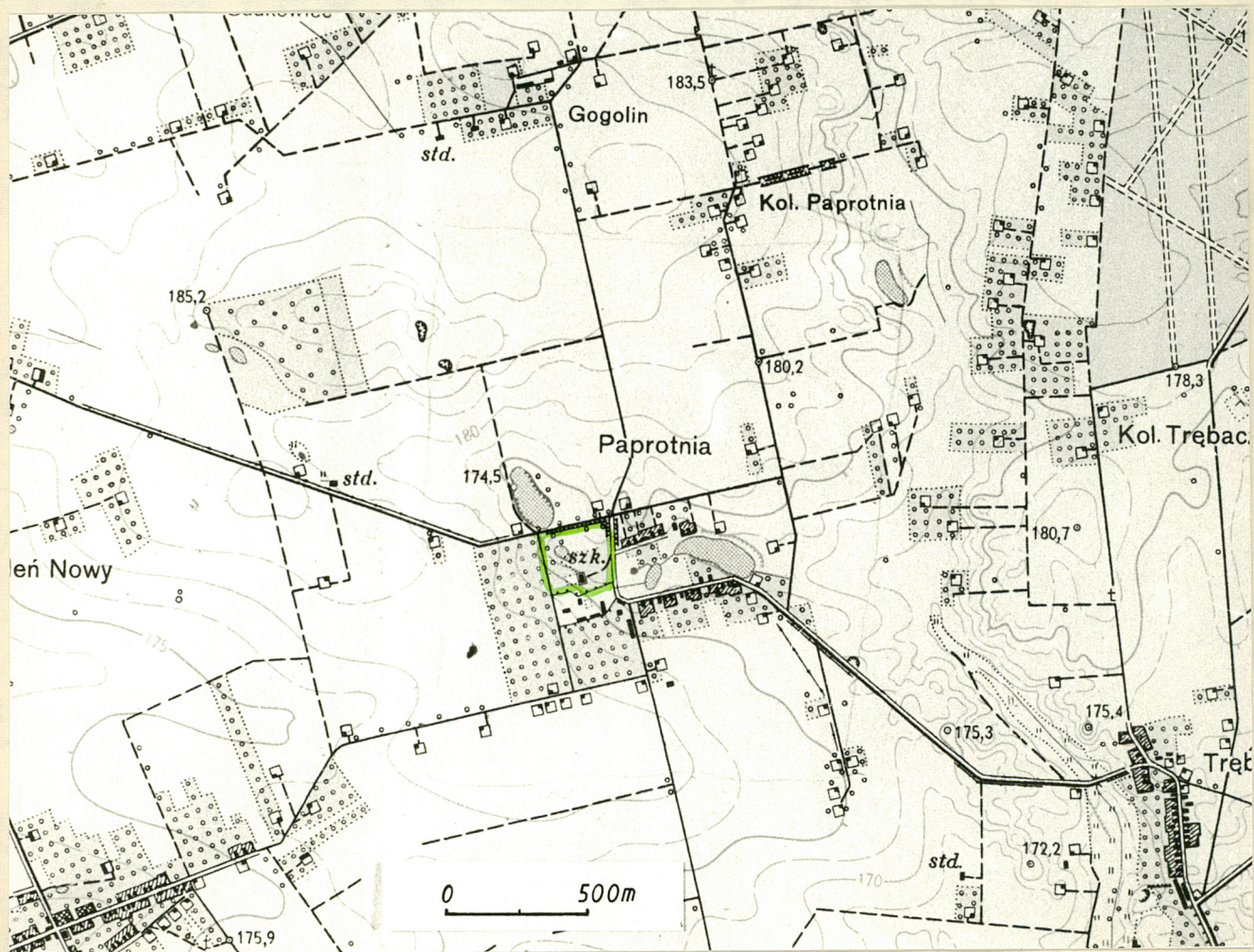
Wnioski

1. Park należy objąć ochroną konserwatorską w granicach oznaczonych na planie.
2. Proponuje się uznać za pomniki przyrody następujące drzewa:
  1. dąb szypułkowy 2,40 m
  2. dąb szypułkowy 4,10 m
  3. modrzew europejski 3,15 m
  4. jesion wyniosły 3,85 m
  5. kasztanowiec biały 3,50 m
  6. dąb szypułkowy 3,20 m
  7. " " 4,35 m
  8. kasztanowiec biały 3,65 m
3. Należy przekazać park innemu użytkownikowi, ponieważ RSP nie wykazuje nim zainteresowania i dewastuje zieleni.

Literatura

1. Mapa kwatermistrzostwa ... 1830-43
2. Słownik Geograficzny Królestwa Polskiego ... 1886
3. Dane uzyskane drogą wywiadu ustnego

Fot. 1. Paprotnia. Elewacja frontowa dworu.

8.11.79 r. Fot. W. Maliński

Fot. 2. Paprotnia, Dąb szypułkowy nad stawem.
8.11. 79 r. Fot. W.Maliński

Fot. 3. Paprotnia. Aleja lipowo-grabowa.

8.11.79 r. Fot. W. Maliński

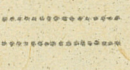

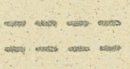
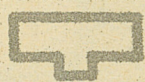

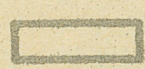

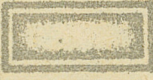

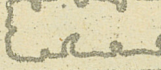

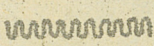
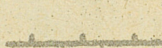

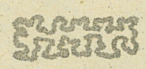

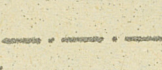

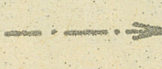

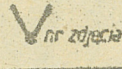

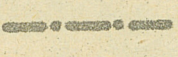

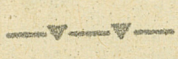
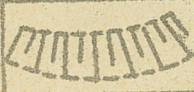
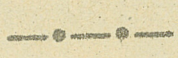
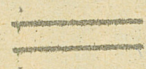

Fot. 4. Paprotnia. Kapliczka z dwoma starymi dębami.
8.11.79 r. Fot. W. Maliński

LEGENDA DO PLANU PARKU.

	Aktualna granica parku.		Stary dróg dawnych.
	Pierwotna granica parku.		Drogi założone współcześnie.
	Budynki murowane.		Masyw starodrzewia.
	Budynki drewniane.		Szpacery lub aleje.
	Budynki murowane o wartościach zabytkowych.	 	Pojedyncze stare drzewa liściaste i iglaste.
	Budynki drewniane o wartościach zabytkowych.	 	Drzewa uznane za pomniki przyrody.
	Miejsca lub pozostałości budynków zabytkowych.		Masyw drzewostanu młodego.
	Rzeźby parkowe.	 	Pojedyncze młode drzewa liściaste i iglaste.
	Ogrodzenie trwałe.		Skupiny krzewów.
	Ogrodzenie trwałe o wartościach zabytkowych.		Zywocpłoty.
	Ogrodzenie nietrwałe.		Powierzchnie trawaste.
	Bramy i furtki.		Kwietniki.
a/ b/ 	a/ Aktualne wejście do parku. b/ Dawne wejście do parku.		Osie kompozycji.
	Baseny, fontanny.		Osie widokowe.
	Rzeki, strumienie.		Stanowisko i kierunek wykonania zdjęcia fotograficznego.
	Naturalny zbiornik wodny.		Granice ochrony zabytkowego założenia.
	Naturalny zbiornik wodny zarosnięty szuwarami.		Granice ochrony zewnętrznych powiązań widokowych.
	Skarpy.		Granice ochrony ekologicznej.
	Drogi dawne dobrze zachowane.		

zob. kartę wykonaną w Okręgowym Przedsiębiorstwie
Geodezyjno-Kartograficznym
Łódź, ul. Zaka 20
Kier. Prac. Reprodukcyjnej

Anna Winer

mgr Anna Winer

